

Інформаційна довідка у справі за позовом ВАТ «Татнафта» до держави Україна

21 травня 2008 року ВАТ «Татнафта» подала повідомлення про арбітраж та позовну заяву відповідно до арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ.

Правовою підставою подання позову ВАТ «Татнафта» є заявлене порушення державою Україна Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Російської Федерації про заохочення та взаємний захист інвестицій від 27 листопада 1998 року (далі – ДІУ) в результаті нібито незаконного поновлення Овчаренка П.В. на посаді Голови Правління АТ «Укртатнафта» та незаконних рішень українських судів щодо позбавлення ВАТ «Татнафта», «AmRUZ TRADING AG» (Швейцарія) та «Seagroup International, Inc.» (США) їх пакетів акцій в АТ «Укртатнафта».

Сума позовних вимог становить близько 1 073 000 000 доларів США, з яких 536 мільйонів доларів США як відшкодування за втрату прямих та непрямих пакетів акцій в АТ «Укртатнафта» та 537 мільйонів доларів США за неоплачені поставки нафти.

Арбітражний трибунал ad hoc відповідно до Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ 28 вересня 2010 року виніс рішення щодо наявності юрисдикції розглядати зазначений спір.

Відповідно до процедурного графіка розгляду справи Позивач 15 червня 2011 року та Відповідач 13 грудня 2011 року подали свої перші письмові подання по суті справи.

На виконання Наказу Арбітражного трибуналу від 6 березня 2012 року сторони 17 квітня 2012 року здійснили обмін запитуваними документами.

Позивач подав друге письмове подання по суті справи 10 серпня 2012 року, а Відповідач – 16 грудня 2012 року.

Відповідно до процедурного графіка у період з 18 по 27 березня 2013 року в м. Гаага, Королівство Нідерланди, відбулись усні слухання по суті справи.

До кінця 2013 року Арбітражним трибуналом може бути винесено остаточне рішення у справі.

За інформацією юридичного радника держави Україна – юридичної фірми «King & Spalding LLP» є істотний ризик, що Арбітражний трибунал може визнати порушення Відповідачем одного або декількох положень ДІУ щодо втрати ВАТ «Татнафта» прямих та непрямих пакетів акцій. У такому випадку Позивачу може бути присуджено компенсацію у сумі як найменше 30 мільйонів доларів США. Також, на думку юридичного радника, існує ризик, хоч і не такий значний, що Арбітражний трибунал може задовольнити претензії ВАТ «Татнафта» щодо неоплачених поставок нафти та присудити суттєвий відсоток від заявленої суми позовних вимог, у результаті чого сума компенсації може бути досить великою. У разі ухвалення Арбітражним трибуналом остаточного рішення не на користь держави Україна загальна сума компенсації російській стороні може становити від 112 млн. дол. США до 764 млн. дол. США з урахуванням відсотків, нарахованих з моменту втрати акцій.

Відповідно до інформації юридичного радника держави Україна є певні обставини, на противагу яким не вдалося отримати обґрунтованих або

неприватних свідчень свідків та/або доказів з української сторони під час арбітражного провадження справи щодо:

1) перегляду судових справ №№ 32/1, 17/178, 28/198 та 28/199 за заявами Генеральної прокуратури України в інтересах держави в особі Кабінету Міністрів України після спливу строку на їх оскарження та скасування остаточних попередніх рішень у цих справах, що, на думку Позивача, є порушенням норм українського законодавства та положень ДДУ;

2) подій 19 жовтня 2007 року, що супроводжували поновлення Овчаренка П.В. на посаді Голови Правління АТ «Укртатнафта», яке Позивач називає «рейдерським захопленням». На підтримку цього твердження Позивач надав відеозапис подій того дня і письмові свідчення колишнього співробітника Міністерства внутрішніх справ України.

Міністерство юстиції листами від 19 лютого 2013 року № 9.2-9/167ДСК, від 08 квітня 2013 року № 9.2-9/323ДСК, від 06 серпня 2013 року № 9.2-9/746ДСК та від 13 вересня 2013 року № 106-0-7-139.2ДСК, від 26 вересня 2013 року № 9.2-9/938 та від 18 жовтня 2013 року № 9.2-9/1015 інформувало Кабінет Міністрів України та інші заинтересовані органи про можливі ризики винесення рішення не на користь держави Україна, а також стосовно пропозиції юридичного радника держави Україна у цій справі щодо отримання питання можливості мирного зрегулювання спору на прийнятних для України умовах.

Питання щодо зрегулювання ситуації, яка складася навколо АТ «Укртатнафти», неодноразово порушувалось російською стороною на засіданнях Підкомісії з питань паливно-енергетичного комплексу Комітету з питань економічного співробітництва Українсько-Російської міждержавної комісії (далі – Підкомісія) та на засіданнях спільних українсько-російських консультацій з питань підготовки плану спільних дій з урегулювання спірних питань навколо АТ «Укртатнафти», які проводились на рівні Міністерства енергетики та вугільної промисловості України та Міністерства енергетики Російської Федерації.

Зокрема, під час засідання Підкомісії 13 грудня 2012 року російською стороною надано листа від 04 грудня 2012 року № 12-366 м/д із пропозиціями від ВАТ «Татнафта» стосовно зрегулювання ситуації навколо АТ «Укртатнафта».

На засіданні Міністерства юстиції Міністерство енергетики та вугільної промисловості повідомило, що воно не є стороною корпоративного конфлікту щодо ПАТ «Укртатнафти» та зазначило також, що запропоновані російською стороною інструменти мають ознаки протиправного поглинання підприємства.

Українською стороною фактично вичерпано усі можливі правові засоби захисту в рамках арбітражного провадження. Державному бюджету може бути надано значних збитків у разі винесення Арбітражним трибуналом рішення не на користь держави Україна.

Можливий розвиток подій у справі

1. Мирне зрегулювання.

Відповідно до положень статті 34 Арбітражного регламенту UNCITRAL зрегулювання справи мирним шляхом можливе до винесення рішення Арбітражним трибуналом у справі. У цьому випадку українська сторона повинна буде запропонувати російській стороні суму компенсації в троховому еквіваленті або у вигляді корпоративних прав на Кременчуцький НПЗ.

ІІ. Поновлення провадження у справі до винесення остаточного рішення.

Відповідно до пункту 2 статті 29 Арбітражного регламенту UNCITRAL Арбітражний трибунал може, якщо вважатиме за необхідне з огляду на виключні обставини, прийняти рішення за власною ініціативою або за клопотанням сторони про поновлення слухань в будь-який час до винесення арбітражного рішення.

Необхідно також зазначити, що у разі, якщо нові докази будуть заявлені нами в провадженні без наведення переконливих причин їх неподання раніше та без доведення їх вирішального значення для справи, це може бути інтерпретовано Трибуналом як визнання Україною слабкості своєї позиції, вже представленої у справі.

ІІІ. Оскарження арбітражного рішення.

Відповідно до пункту 7 Правил призначення та арбітражної процедури, затверджених Арбітражним трибуналом у даній справі, сторони погодились, що місцем даного арбітражного провадження є м. Париж, Французька Республіка. Тому можливе оскарження рішення Арбітражного трибуналу в Апеляційному суді м. Парижа.

Відповідно до французького законодавства суди можуть анулювати рішення міжнародного арбітражу, винесене в Парижі, за шістьма конкретними підставами: (1) арбітражний трибунал вийшов за межі його юрисдикції, (2) арбітражний трибунал було утворено неправильно, (3) рішення трибуналу виходить за межі предмету арбітражного розгляду, (4) арбітражний трибунал порушив належну процесуальну процедуру, (5) виконання рішення буде суперечити публічному порядку, (6) рішення не обґрунтоване належним чином.

За інформацією юридичного радника Україна основи для застосування другої з цих підстав відсутні. Третя, п'ята і шоста підстави для анулювання залежать в першу чергу від змісту рішення, і тому наразі не представляється можливим дізнатися, чи такі підстави можуть існувати, але рішення анулюються на цих підставах дуже рідко. Що стосується четвертої підстави, як правило, процесуальна процедура вважається виконаною, якщо трибунал надав кожній зі сторін рівні можливості для викладу своєї позиції і коментування матеріалів протилежної сторони, тому нам не відомо про будь-яку підставу стверджувати, що такі порушення мали місце у даній справі. У деяких незвичайних обставинах, належна процесуальна процедура також може бути порушена змістом рішення, наприклад, якщо трибунал обґрунтуете своє рішення на правових або фактичних обставинах, щодо яких сторони ніколи не мали можливості висловити свою думку. Однак неможливо оцінити можливість анулювання на цій підставі до ознайомлення з остаточним рішенням Арбітражного трибуналу.

Таким чином залишається перша підстава – можлива відсутність юрисдикції Трибуналу на розгляд справи – в якості вирішальної підстави для анулювання будь-якого рішення. У вересні 2010 року українська сторона заперечувала юрисдикцію Трибуналу на розгляд даної справи, однак Трибунал визнав свою юрисдикцію на її розгляд. Якщо Україна оскаржить арбітражне рішення до французького суду на тих самих підставах з метою його анулювання, суд не буде керуватися рішенням Арбітражного трибуналу щодо юрисдикції, але буде досліджувати такі питання

самостійно. Тим не менш, ми не схильні вважати, що суд дійде іншого висновку, ніж Арбітражний трибунал.

IV. Визнання та виконання арбітражного рішення.

Відповідно до п. 2 ст 32 Арбітражного регламенту UNCITRAL Арбітражне рішення є остаточним і обов'язковим для сторін. Сторони зобов'язуються виконувати арбітражне рішення без зволікань.

У разі невиконання державою Україна арбітражного рішення у добровільному порядку російська сторона може звернутися до українського суду з метою визнання та примусового виконання такого рішення на території України відповідно до Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року.

У разі неможливості виконати арбітражне рішення на території України російська сторона може вдатися до примусового виконання арбітражного рішення в третіх юрисдикціях, що в свою чергу може мати наслідком арешт активів або майна, власником яких є Україна, на території інших держав.

Сторона, на користь якої буде ухвалено рішення, може клопотати про визнання та виконання арбітражного рішення, у судах будь-якої країни, яка ратифікувала Нью-Йоркську конвенцію, і на території якої сторона, що програла, має активи, на які може бути звернено стягнення. У такому випадку сторона, що програла, може лише подати заперечення на таке клопотання. Відповідно до статті VI Нью-Йоркської конвенції у разі оскарження арбітражного рішення суд, що розглядає клопотання про визнання та виконання, може зупинити провадження про визнання та виконання арбітражного рішення за умови надання належного забезпечення та внесення стороною, яка домагається аннулювання, гарантійного внеску.

Визнання арбітражного рішення на території України.

Визнання і виконання рішень іноземних судів на території України поряд із статтею 390 ЦПК України регламентується також Законом України «Про виконавче провадження» (стаття 81) та дво- і багатосторонніми міжнародними договорами, а також іншими нормативними актами.

Відповідно до статті 390 ЦПК України рішення іноземного суду визнається та виконується в Україні, якщо його визнання та виконання передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Суди України розглядають питання щодо визнання рішень іноземних судів, а тому вони їх надають цим рішенням законної сили на території України; державна виконавча служба займається виконанням рішення, але лише після його визнання.

По даній категорії справ передбачається територіальна підсудність за місцезнаходженням відповідача – за місцем проживання (перебування) або місцезнаходженням боржника.

Клопотання про визнанням рішення іноземного суду повинно подаватися до суду відповідно до визначеного ЦПК підсудності безпосередньо стягувачем (їого представником) або, відповідно до міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, іншою особою (її представником).

Міжнародними договорами, на основі яких буде допускатися визнання і виконання рішень іноземних судів, визначається перелік документів, що повинні додаватися до клопотання. В такому випадку вони стають невід'ємною частиною самого клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду.